

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

Rapport
Håbo kommun

KPMG AB

2023-03-23

Antal sidor 32

Håbo kommun

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

2023-03-23

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Kommunstyrelsen	6
3.2	Barn- och utbildningsnämnden	9
3.3	Bygg- och miljönämnden	13
3.4	Kultur- och fritidsnämnden	17
3.5	Socialnämnden	20
3.6	Vård- och omsorgsnämnden	24
3.7	Den gemensamma lönenämnden	29
	Bilaga 1	34
	Bilaga 2	37

1 Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Håbo kommun har givit KPMG i uppdrag att genomföra en grundläggande granskning av kommunstyrelsen och nämnderna samt den gemensamma lönenämnden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Det övergripande syftet med den grundläggande granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsens och nämndernas ledning, styrning, uppföljning och kontroll delvis har varit tillräckligt tillfredsställande. Den gemensamma lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll har delvis varit tillräckligt tillfredsställande.

Vi bedömer att:

- kommunstyrelsens måluppfyllelse varit tillfredsställande.
- nämndernas måluppfyllelse delvis varit tillfredsställande.
- kommunstyrelsen och nämnderna, med undantag för kultur- och fritidsnämnden, inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.
- nämnderna, förutom lönenämnden, har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Barn- och utbildningsnämnden har dock inte genomfört beslutade kontroller i internkontrollplanen under 2022.
- lönenämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll av verksamhet och ekonomi inte har varit tillräckligt ändamålsenlig och tillfredsställande. Vi bedömer att det pågår ett arbete för att tydliggöra styrande dokument och nämnden har haft fler än ett sammanträde under året. Det bedöms vara positivt att lönenämnden tar emot information om uppföljning av ekonomin vid sina sammanträden. Nämnden har beslutat om mål för verksamheten i oktober 2022, men dessa har inte använts som ett styrverktyg. Slutligen bedömer vi att nämnden inte har säkerställt en struktur för intern styrning och kontroll för 2022.

2 Bakgrund

De förtroendevalda revisorerna i Håbo kommun har givit KPMG i uppdrag KPMG att genomföra en grundläggande granskning av kommunstyrelsen och nämnderna. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Kommunallagen (KL 12 kap 1§) ger uttryck för att revisorerna årligen ska granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområde. Grundläggande granskning är den granskning som varje år genomförs avseende nämnder. Den grundläggande granskningen är till sin karaktär en löpande insamling av fakta och iakttagelser. Granskningen ska ge underlag för att bedöma nämndernas styrning, uppföljning och kontroll för att kunna uttala sig i ansvarsfrågan.

Granskningen avser kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden, samt den gemensamma lönenämnden tillsammans med Trosa kommun och Salems kommun.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med den övergripande grundläggande granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag?
- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
- Har kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden ett system för att säkerställa en god internkontroll?

Den grundläggande granskningen är av översiktlig karaktär och syftar i huvudsak till att ge revisorerna information om kommunstyrelsen, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden har övergripande strukturer för styrning, uppföljning och kontroll.

De bedömningar som görs inom ramen för den grundläggande granskningen baserar sig på de underlag som hämtats in i anslutning till avstämningar som genomförts samt de styr- och uppföljningsdokument som upprättas löpande under året.

Den information som inhämtats inom ramen för den grundläggande granskningen och de bedömningar som framgår av denna rapport, utgör till viss del grund för revisorer- nas slutliga bedömning av respektive nämnds styrning och uppföljning av fullmäktiges

mål, måluppfyllelse samt interna kontroll. Den bedömning som görs i revisionsberättelse och revisionsredogörelse grundar sig sedan i samtliga granskningsinsatser som revisorerna genomfört under året.

Den grundläggande granskningen för den del som avser delårsbokslut och årsbokslut redovisas i särskilda rapporter.

2.2 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier i denna granskning utgörs av:

- Kommunallag (2017:725)
- Budget 2022, Plan 2023–2024, KF 2021-11-29 §157
- Internkontrollreglemente, KF 2018-12-10 § 176
- Övriga tillämpningsbara styrdokument

2.3 Metod

Granskning har i huvudsak skett genom dokumentstudier. För kommunstyrelsen, nämnderna och den gemensamma lönenämnden har vi gått igenom reglementen, verksamhetsberättelser för 2022, internkontrollplaner samt andra relaterade dokument i granskningen.

Vi har även haft en avstämning med Håbo kommuns HR-chef samt samordnare på löneenheten (och tidigare tf. lönechef) i samband med granskningen av den gemensamma lönenämnden.

Rapporten har skickats för faktakontroll till intervjuade tjänstepersoner.

I samband med uppföljningen av den fördjupade grundläggande granskningen 2021 så har kommentarer och iakttagelser skickats för faktakontroll till kanslichef och kommundirektör.

3 Resultat av granskningen

3.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för sin egen verksamhet där bl.a. samhällsbyggnadsförvaltningen ingår. Verksamheterna fastighet, lokalvård och kostverksamhet överfördes till samhällsbyggnadsförvaltningen den 1 september 2022.

I nedanstående avsnitt redogörs den grundläggande granskningen avseende kommunstyrelsens egen verksamhet 2022. (Se uppföljning samhällsbyggnadsförvaltningen i bilaga 1). I samband med granskningen har även en uppföljning genomförts av den fördjupade grundläggande granskningen av kommunstyrelsens egen verksamhet 2021.

Kommunstyrelsens egen verksamhet

3.1.1 Målstyrning

Övergripande mål samt måluppföljning för kommunstyrelsen för den egna verksamheten redogörs i Tabell 1.

Tabell 1

Kommunfullmäktige mål	Övergripande mål för KS	Måluppföljning
Ett starkt lokalt näringsliv och arbetsmarknad i fokus	Öka företagarnas nöjdhet med kommunens och bolagens fysiska och digitala bemötande.	● Mål helt uppfyllt
Samhällsbyggnad med helhetssyn och livsperspektiv i fokus	Utveckla områden för bostäder, arbetsplatser och service utifrån samhällets behov.	● Mål helt uppfyllt
Mötesplatser för alla och ett engagerat föreningsliv i fokus	Utveckla mötesplatser som stärker Håbos attraktivitet.	● Mål helt uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsens mål för den egna verksamheten är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer att måluppfyllelsen är tillfredsställande.

3.1.2 Ekonomi

Kommunstyrelsens totala budget, inklusive övergripande verksamheter, uppgår till 204,8 miljoner kronor. Utfallet visar en nettokostnad på 227,3 miljoner kronor och underskottet är därmed 22,6 miljoner kronor. Underskotten fördelas på övergripande och kommunledningsförvaltning med -1,8 miljoner kronor samt samhällsbyggnadsförvaltningen -20,8 miljoner kronor.

Kommunledningsförvaltningen har vidtagit åtgärder i form av att rekrytera och fasa ut inhyrd personal. Ansvarig för enheten under verksamhetsåret har varit t.f. ekonomichef. Rekrytering av ny ekonomichef startade under fjärde kvartalet och beräknas vara slutförd under andra kvartalet 2023.

Enligt verksamhetsberättelsen 2022 har följande åtgärder vidtagits med anledning av underskottet:

- Rekryteringar pågår för att ersätta inhyrd personal. Ersättningsrekryteringarna innebär sänkta kostnader med cirka 2 mnkr kommande år.
- Analysera och synliggöra gemensamma kostnader för fördelning.
- Utveckla nyckeltal för mätning och jämförelse.
- Ekonomirapportering, fast punkt på kommunstyrelsens dagordning.
- Hänsyn har tagits till ökade kostnader för IT-säkerhet och uppgraderingar i budget 2023.

Bedömning

Vi konstaterar att kommunstyrelsen redovisar totalt -22,6 miljoner kronor för 2022. Vi bedömer att kommunstyrelsen för den egna verksamheten inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

3.1.3 Intern kontroll

Kommunstyrelsen beslutade om en internkontrollplan 2022-02-07, §23. Planen för 2022 innehåller åtta risker som brutits ned i femton kontroller:

- Allmänna handlingar lämnas ut i tid.
- Löptider, indexregleringar, samordning och referensgrupper.
- Bristande upphandlingar.
- Kontroll att dialog sker med respektive förvaltning/chef om ekonomiskt utfall och åtgärder.
- Kontroll att skriftlig rutin för funktionsbrevlådan finns.
- Kontroll att rutinen "Hantering av granskningsrapporter/revisionsrapporter" är uppdaterad.
- Kontroll att tydliga processer och rutiner som inkluderar både exploatering och investering finns.
- Kontroll att förändringar i driftsbudgeten finns med i beslutsunderlaget.
- Kontroll att lokalförsörjningsprocessen efterlevs.
- Kontroll av avtalstroheten.
- Leveranskontroll mot avtal.
- Systematiskt arbetsmiljöarbete.
- Kontroll av att årshjul finns och är uppdaterad.

- Kontroll av tillgängligheten på webbplatsen.
- Kontroll att rapporterade åtgärder är genomförda.

Uppföljningen av internkontrollplan 2022 rapporteras till kommunstyrelsen den 15 mars 2023. Den visar att 13 av 15 kontroller genomförts under året. De två kontroller som inte genomförts; Allmänna handlingar lämnas ut i tid och Löptider, indexregleringar, samordning och referensgrupper, är enligt uppföljningen inte mätbara vilket gjort att det saknats förutsättningar för att genomföra kontrollerna.

Inför verksamhetsåret 2022 antogs ett nytt systemstöd för intern kontroll. Det har utvecklats ytterligare under året. Arbetet med internkontroll visade att det finns ett behov till förbättringar. Inför 2023 har framtagandet av internkontrollplan haft en bredare process för både kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen, samt att förtroendevalda deltagit med bedömning av de identifierade riskerna. Bedömningen som förtroendevalda har gjort har sedan legat till grund för prioritering av vilka risker som ingår i interkontrollplan 2023. Utvecklingsarbetet har varit framgångsrikt och arbetet med internkontrollplan 2023 förväntas vara mer omfattande och genomarbetat.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att kommunstyrelsen har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.1.4 Övrigt

I oktober tillträdde en ny kommundirektör i Håbo kommun. Stor vikt läggs vid att få till ett kommunövergripande perspektiv och utveckling av dialogen med fackliga organisationer. I synnerhet har det varit viktigt att beakta de iakttagelser som den kommunala revisionen har redovisat vid sina granskningar. Exempel på processer som har prioriterats är arbete med intern kontroll, målstyrning och en ändamålsenlig effektivitet.

Personalomsättningen under 2022 har varit 15,9 % för tillsvidareanställda medarbetare. Det kan jämföras med 39,5 % under 2021. Eftersom personalomsättning är ett nyckeltal som påverkas av till exempel omorganisationer är det viktigt att detta läses tillsammans med eventuella förändringar som skett under året.

Det interna effektiviseringsarbetet med processer och kvalitetssäkring av ärendehantering har pågått parallellt under 2022. Ett nytt systemstöd för ärendehantering och uppföljning samt kundnöjdhet har installerats.

Under 2023 planeras en ny näringslivsstrategi att tas fram.

3.1.5 Uppföljning av den fördjupade grundläggande granskningen av kommunstyrelsens egen verksamhet 2021

I vår grundläggande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet 2022 genomförs som en del en uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer av den fördjupade grundläggande granskningen 2021 (se bilaga 2).

Enligt kommunstyrelsens protokoll 2022-04-25 § lämnade kommunstyrelsen ett yttrande på revisionens grundläggande granskning. Enligt yttrandet framkom att kommunledningsförvaltningen noterat att det fanns ett antal utvecklingsområden. En redogörelse över vidtagna och planerade åtgärder redovisades utifrån de rekommendationer som revisionsgranskningen hade identifierat.

Vi har följt upp ett nuläge gällande rekommendationerna och bedömer bl.a. att kommunstyrelsen:

- behöver fortsatt för sin egen verksamhet säkerställa att verksamheten kan bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag samt att alla ordinarie ledamöter och ersättare helt känner sig trygga och väl förtrogna med uppdraget och ansvaret som ledamot i kommunstyrelsen.
- fortsätta behöver följa upp att rutiner för uppföljning, återrapportering och analys är tillfredsställande och skapa förutsättningar för en ekonomi i balans kommande år.
- säkerställa utbildning för nya ledamöter i samband med den nya mandatperioden.

Bedömning

Vår sammanfattande bedömning utifrån vår uppföljning är att kommunstyrelsens ledning, styrning och uppföljning av den egna verksamheten fortsatt behöver förstärkas. Även om kommunstyrelsen under 2022 har prioriterat processer/arbete med intern kontroll, målstyrning och en ändamålsenlig effektivitet behöver kommunstyrelsen fortsatt säkerställa att kommunstyrelsens ledning, styrning och kontroll är tillräckligt tillfredsställande.

3.2 Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för kommunens förskoleverksamhet, barnomsorg, omsorg på obekvämt arbetstid, öppen förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning, med tillhörande barn- och elevhälsa. Inom nämndens ansvarsområde finns även kulturskolan, liksom det kommunala aktivitetsansvaret.

3.2.1 Målstyrning

Barn- och utvecklingsnämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 3.

Tabell 2

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
--	--------	----------------

<p>Kritisk kvalitetsfaktor: God måluppfyllelse</p>	<p>Förvaltningen konstaterar att det arbete som verksamheterna har genomfört under 2022 har gett ett visst resultat på måluppfyllelsen. Arbetet med den kritiska kvalitetsfaktorn kommer att fortsätta även framöver som en del av verksamhetsplan 2023–2025.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Trygg och tillgänglig lärmiljö</p>	<p>I Skolinspektionens elevenkät för 2022 kan barn- och utbildningsförvaltningen se att 76% av eleverna i åk 5 känner sig trygga i skolan.</p> <p>Se verksamhetsberättelse 2022 för övrig statistik.</p>	<p> Låg kvalitetsnivå</p>
<p>Utvecklingsmål: Barn- och utbildningsnämndens verksamheter bedriver en likvärdig och högkvalitativ utbildning.</p>	<p>Måлтаlet "Elever årskurs 9, meritvärde kommunala skolor genomsnitt (17 ämnen)" nåddes inte under 2022. Meritvärde för gymnasiet, åk 3 har uppfyllts i sin helhet. Rutiner och riktlinjer för kvalitet och uppföljning kommer tas fram under 2023.</p>	<p> Delvis uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Attraktiv skolkommun</p>	<p>Måtten har inte kunnat följas upp i sin helhet då den nationella statistiken inte har släppts ännu.</p>	<p> Ingen bedömning</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Rätt kompetens i verksamheterna</p>	<p>Ingen bedömning har genomförts då den nationella statistiken inte presenterats än. Då nämnden och förvaltningen ser detta som en del i att vara en attraktiv arbetsgivare kommer detta mått att återkomma i verksamhetsplan 2023-2025.</p>	<p> Ingen bedömning</p>
<p>Utvecklingsmål: Barn och utbildningsnämnden bedriver ett strategiskt förbättrings- och utvecklingsarbete på samtliga enhetsnivåer.</p>	<p>Utvecklingsmålet bedöms som delvis uppfyllt då samtliga aktiviteter som skulle genomföras för att nå målet inte kunde slutföras under 2022.</p>	<p> Delvis uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: God arbetsmiljö med möjlighet till utveckling</p>	<p>Brilliants senaste medarbetarundersökning visar att upplevelsen av en god arbetsmiljö har ökat inom Engagemangindex (från 78 till 81) och inom Teameffektivitetsindex (från 70 till 73) i barn- och utbildningsnämndens verksamheter.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Utvecklingsmål: Barn- och utbildningsnämndens verksamheter är hälsofrämjande arbetsplatser</p>	<p>Ett kommungemensamt arbete är påbörjat för att skapa ledningsstruktur för det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Att skapa och implementera ledningsstrukturen ingår som en del i barn- och utbildningsnämndens plan för interkontroll och verksamhetsplan 2024–2025.</p>	<p> Delvis uppfyllt</p>

<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Budget i balans</p>	<p>Barn- och utbildningsnämnden visar ett negativt resultat i bokslutet för 2022. Ett arbete pågår för att kunna presentera förslag till effektiviseringar inför delårsrapporteringen mars 2023.</p>	<p> Mycket låg kvalitetsnivå</p>
<p>Utvecklingsmål: Barn- och utbildningsnämnden säkerställer det nationella uppdraget samt bedriver verksamhet i ändamålsenliga lokaler med budget i balans</p>	<p>Barn- och utbildningsförvaltningen har påbörjat ett arbete med en översyn av lokaler samt tillsättning av lokalförsörjningsansvarig, som kommer genomföras under 2023.</p>	<p> Delvis uppfyllt</p>

Bedömning

Vi bedömer att barn- och utbildningsnämndens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att måluppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.2.2 Ekonomi

Barn- och utbildningsnämndens redovisade nettokostnader för år 2022 uppgår till 647,7 miljoner kronor. Det motsvarar ett underskott med 25,7 miljoner kronor (4,1%). Jämfört med 2021 har nettokostnaderna ökat med 6,5 %.

Underskottet återfinns i egen regi i de flesta av verksamheterna och beror i huvudsak på att verksamheterna inte är kostnadsanpassade till årets budgetramar. Beslut om effektiviseringsåtgärder togs av barn- och utbildningsnämnden i samband med delårsrapport per mars 2022. Åtgärderna har inte genomförts som planerat under 2022 och ger därför inte någon ekonomisk effekt för året.

Investeringsbudgeten ger ett överskott med 1,4 miljoner kronor. Flera investeringsprojekt är framskjutna eller har inte blivit av enligt plan.

Nämnden tog i samband med delårsrapport per mars 2022 beslut om att godkänna förvaltningens förslag på effektiviseringsåtgärder. Nämnden gav även förvaltningen i uppdrag att se över eventuella effektiviseringsmöjligheter på central förvaltning.

De åtgärder som föreslogs i mars 2022 har ej genomförts enligt plan. I oktober 2022 återupptogs arbetet med effektiviseringsåtgärder där förvaltningen med stöd av ekonomienheten och kommunledningen följt upp arbetet för vidare hantering. I november 2022 beslutade kommunstyrelsen att samtliga nämnder med underskott har i uppdrag att till delårsrapport 2023 inkomma med en handlingsplan på åtgärder där underskottet från 2022 hanteras och åtgärdas under 2023. Arbetet pågår enligt uppdrag.

Bedömning

Vi konstaterar att barn- och utbildningsnämnden redovisar ett resultat på totalt -25,7 miljoner kronor för 2022. Vi bedömer att nämnden inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

3.2.3 Intern kontroll

Barn och utbildningsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-02-23, §30. Planen för 2022 innehåller sju risker som brutits ned i åtta kontroller:

- Stödbehov som uppstår under verksamhetsåret kommer inte kunna tillgodoses via ytterligare resurser utöver gällande nyckeltal per avdelning som en konsekvens av effektiviseringskravet.
- Ökad arbetsbelastning för personalen som med befintlig grundbemanning även ska hantera elever i behov av särskilt stöd. Fritidsverksamheten riskerar att inte bli en del av elevernas kunskapsutveckling.
- Att inte leva upp till gällande lagstiftning utifrån implementering av nya kursplaner, genomförande av digitala nationella prov, utökning av studie- och yrkesvägledning och eventuella förändringar i timplanen samt skolbibliotekets uppdrag.
- Elevernas måluppfyllelse sjunker.
- Paviljongskostnaderna belastar verksamheten på ett negativt sätt då elevpengen går till att bekosta dubbla lokalhyror.
- Alla skolor har inte nödvändig teknik och digital kompetens för att kunna genomföra proven digitalt.
- Dålig arbetsmiljö.

Barn- och utbildningsnämndens kontroller har endast till viss del genomförts enligt plan under 2022. Anledningen till detta är att det under 2022 påbörjats ett stort arbete med att skapa och implementera en ledningsstruktur för skolan systematiska kvalitetsarbete i kommunens gemensamma rapporteringssystem. Många av de aktiviteter och kontroller som nämnden, tillsammans med förvaltningen, tog fram i december 2021 kommer beaktas, analyseras och hanteras inom ramen för denna struktur. Därför kommer flertalet aktiviteter och kontroller att följa med in i verksamhets- och internkontrollplan för 2023.

Ett kommungemensamt arbete har påbörjats för att skapa ledningsstruktur för uppföljning av ekonomi och internkontroll. Att skapa och implementera ledningsstrukturen ingår även som en del i barn- och utbildningsnämndens plan för internkontroll och verksamhetsplan 2024–2025.

I samband med den grundläggande granskningen har förvaltningen återkopplat att uppföljningen av internkontrollplan 2022 ska rapporteras till nämnden, dock inte när.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att barn- och utbildningsnämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Vi understryker dock vikten av att följa den interna kontrollplanen för året och med detta säkerställa att beslutade kontroller genomförs i enlighet med fastställd plan.

3.2.4 Övrigt

Under 2022 har skolorna utsatts för ökad vandalisering där bland annat Gransäter har stora åtgärdsarbeten på grund av vattenskadorna. På Vibyskolan finner förvaltningen undermåliga lokaler som lett till ett arbetsmiljöföreläggande som behöver vara åtgärdat senast 31 mars 2023. Evakueringslokaler i form av moduler har behövt upphandlas med kort varsel för båda skolorna, vilket givit negativa effekter på både barn- och utbildningsförvaltningens som samhällsbyggnadsförvaltningens kostnadsutveckling.

Barn- och utbildningsförvaltningens skolchef avslutade sitt uppdrag i september 2022. Rekrytering av ny förvaltningschef påbörjades i oktober och en ny skolchef förväntas i mars 2023.

En ny grundskolechef tillsattes i april 2022.

3.3 Bygg- och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden ansvarar för kommunens myndighetsutövning beträffande plan- och byggnadsväsendet¹ och miljö- och hälsoskydd. Därutöver är nämnden tillsynsmyndighet i miljö- och hälsoskyddsfrågor enligt miljöbalken, livsmedelslagen, tobakslagen, strålskyddslagen och smittskyddslagen med flera.

Bygg- och miljöavdelningen är organiserad som en av flera avdelningar på samhällsbyggnadsförvaltningen. I augusti 2022 skedde en omorganisation som resulterade i att enheterna lokalvård, måltidsservice och fastighet inkluderas i förvaltningen. Den nya organisationen gäller från 1 september 2022.

3.3.1 Målstyrning

Bygg- och miljönämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 4.

Tabell 3

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
Kritisk kvalitetsfaktor: Rättssäker och effektiv handläggning	Rättssäker och effektiv handläggning så som en av bygg- och miljöavdelningens grundläggande kritiska kvalitetsfaktorer, bedöms generellt ha en god kvalitetsnivå. För Nöjd-Kund-Index (NKI) inom bygglov, miljö- och hälsoskydd, livsmedel samt serveringstillstånd och tobak finns inget utfall per sista december att redovisa. Avseende rättssäkerheten inväntar både miljö- och bygglovsenheten domar som inte	 God kvalitetsnivå

¹ Innefattar inte planeringen av användningen av mark och vatten, då detta ingår i kommunstyrelsens ansvar. (Reglemente Bygg- och miljönämnden, 2020-02-04)

	vunnit laga kraft som påverkar målnivån om 85% som inte nås under 2022.	
Utvecklingsmål: Tillgänglig och tydlig information	Sammanfattningsvis anses målet delvis uppfyllt och motiveringen r att avdelningen arbetet systematiskt med aktiviteter och förbättringsarbete av information på bl.a. hemsidan, men att NKI-resultatet ännu inte presenterats och kan visa att det är rätt aktiviteter.	 Delvis uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: Rättssäker och effektiv handläggning	Andel bygglovsärenden klara inom 10 veckor från att de är kompletta ligger på 99 % under 2022. Avvikelsena består av tre ärenden som överskridit 10 veckor, vilka har resulterat i att avgiften sänkts. Uppföljningen av kvalitetsmättet inom miljöenheten med handläggningstid för inspektionsrapporter har sedan bytet av ärendehanteringssystem år 2020 inte kunnat mätas på samma sätt som tidigare. Måttet kommer därför att bytas ut till 2023. Avseende handläggningstid för nybyggnadskarta för enstaka småhus är utfallet i genomsnitt 3,5 veckor (måttal: 3 veckor).	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Effektiva processer och stödverktyg	Sammantaget var det mycket som genomfördes under året gällande att åstadkomma bättre processer och stödverktyg. Bedömningen är att målet delvis uppfylldes. Det finns fortfarande processer som ska kartläggas och arbete för att implementera och skapa struktur för vidareutveckling av processerna kvarstår.	 Delvis uppfyllt
Utvecklingsmål: Hållbar geodataförsörjning	Bygg- och miljöavdelningen bedömer att målet delvis är uppfyllt. Systemförvaltningsplanen skapar en god grund för att skapa en hållbar geodataförsörjning, men med anledning av att det inte finns en långsiktig hållbar geodataförsörjning med tydligt uppdrag över vilken data som ska levereras till övriga verksamheter i kommunen görs bedömningen att målet delvis är uppfyllt.	 Delvis uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: Attraktiv och trivsamt arbetsplats	Sammantaget gör bygg- och miljöavdelningen bedömningen att denna kritiska kvalitetsfaktor når en god kvalitetsnivå.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: God arbetsmiljö	Under året meddelande 4 av 26 medarbetare på bygg- och miljöavdelningen att de avslutar sin anställning i Håbo kommun. Det gav ett utfall om 15% i personalomsättning. Bedömningen är att samtliga	 Delvis uppfyllt

	uppsägningar inte hade med arbetsplatsen att göra, utan av andra orsaker som för medarbetarna var värdefulla.	
Kritisk kvalitetsfaktor: Hållbar ekonomi	Avdelningen konstaterar att för under 2022 finns det en relativt god balans mellan ärendemängd och de personella resurserna. Inom miljöenheten räcker resurserna inte riktigt till den nivå av tillsyn och service som önskas.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Aktuella taxor med rimliga kostnadstäckningsgrad	Sammantaget ses målet som uppfyllt mot bakgrund av att samtliga taxor ² är aktuella med rimlig kostnadstäckningsgrad.	 Helt uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer att bygg- och miljönämndens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att måloppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.3.2 Ekonomi

Bokslutet för 2022 visar ett underskott om 743 tkr som förklaras av lägre intäkter för bygglovsenheten som delvis stöts upp av lägre personalkostnader.

Bygg- och miljönämnden redovisade en budget i balans i oktober 2022, men det fanns vissa risker för att obalans kunde uppstå som då presenterades i delårsrapporten. Under tidig höst 2022 märktes att de risker som presenterats blev verklighet på grund av högre elpriser, materialkostnader och inflationen som påverkade byggtakten. Pågående ärenden påverkades som bl.a. beslutet om nybyggnation av äldreboende på Åsen, som drog ut från nämnden med anledning av att tilläggsbudgeten för projektet inte godkännts.

De åtgärder som utfördes var en översyn av avdelningens kostnader. Bygglovsenheten som tidigare inte haft resurser att arbeta med tillsynsärenden ställde om och har under hösten 2022 arbetat fram en plan och struktur för att arbeta mer aktivt med tillsynsärenden som inkommit.

Bedömning

Vi konstaterar att bygg- och miljönämnden redovisar ett resultat på totalt -743 tkr för 2022. Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagt budget.

² Taxa för offentlig kontroll inom livsmedelsområdena, Taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens och strålskyddsområden, Taxa för tillstånd och tillsyn för alkoholservice, tobaks- och folkölsförsäljning samt vissa receptfria läkemedel, Plan- och bygglovstaxa inklusive kart- och mättjänster.

3.3.3 Intern kontroll

Bygg- och miljönämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-02-15, §7. Planen för 2022 innehåller fem risker som brutits ned i sju kontroller:

- Tidsrapportering – debitering (Att korrekt tidsdebitering i alla ärendetyper sker).
- Taxan jämförs med andra jämförbara kommuner.
- Respektive åtgärds genomsnittliga handläggningstid.
- Kontroll av stöd av verksamhetssystem vid driftstopp.
- Synliggöra kartlagda processer.
- Kontroll att rutiner och checklistor efterlevs
- Personalomsättning

Uppföljningen av internkontrollplan 2022 rapporterades till nämnden den 7 februari 2023, §7. Den visar att samtliga kontroller genomförts under 2022.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att bygg- och miljönämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.3.4 Övrigt

Under våren 2022 arbetades en helt ny taxa fram för kontroll enligt livsmedelslagstiftningen. Den nya taxan följer livsmedelsförordningen (2021:176) som medför att årlig forskottsbetalning byts ut mot efterhandsdebitering. Taxan innefattar ven debitering för det nya kontrollområdet kontraktmaterial (FCM) samt att timavgiften för kontroll enligt livsmedelslagstiftningen höjs till 1 405 kronor per timme, den nya taxan gäller från och med den 1 januari 2023. Den 6 september beslutades även om att föreslå kommunfullmäktige en revidering av taxan för tillsyn av alkohol, tobak och receptfria läkemedel och den reviderade taxan börjar gälla den 1 januari 2023.

Bygglovsenheten arbetade tillsammans med geodataenheten under första perioden av år 2022 fram en reviderad plan- och bygglovstaxa, inklusive kart- och mättaxa som börjar gälla den 1 juli 2022.

Bygg- och miljöavdelningens personal fick under de första månaderna av 2022 information om att avdelningschef och bygglovschef avslutar sina anställningar innan sommaren. Under sommaren meddelade även handläggaren för bostadsanpassningsbidrag och en av kartmätningenjörerna att de lämnar sina tjänster.

Bygg- och miljönämndens samtliga beslut som fattades på sammanträdet den 15 februari, laglighetsprövas enligt kommunallagen. Förvaltningsrätten i Uppsala avvisar överklagandet i de delar som avser beslut fattade av lagstiftning som plan- och byggla-

gen (2010:900) samt miljöbalken (1998:808) och upphäver övriga beslut, med motivering att sammanträdet saknade en fysisk lokal. Med anledning av att sammanträdet vissa paragrafer upphävs genomförs ett extra sammanträde den 14 juni 2022.

3.4 Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för kommunens kultur- och fritidsverksamhet. Det omfattar bl.a. kommunens biblioteksverksamhet, den öppna fritidsverksamheten, kommunens idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar samt bidrags-, pris- och stipendieverksamhet inom kultur- och fritidsområdet.

3.4.1 Målstyrning

Kultur- och fritidsnämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 5.

Tabell 4

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
Kritisk kvalitetsfaktor: Lokalerna ska utnyttjas effektivt	Förslag på idrottshall vid Gröna dalen för beställning 2023. Utredning av gamla simhallen är påbörjad och ett tydligare uppdrag behöver ges om simhallen ska byggas om till föreningshus då marken samtidigt utreds för exploatering. Knarrbackens föreningslokaler har ej underhållits på flera år. Ärendet har inte prioriterats då det saknas medel. Frågan lyfts till nämnden 2023.	 God kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Ung Håbo – Utveckling av aktivetsmiljöer i Skokloster	Samverkan med lokala föreningslivet har etablerats i Skokloster i syfte att ta fram ett förslag på utveckling av aktivitetsområde för barn och ungdomar, med finansiering från Allmänna arvsfonden. Målet är att ansökan lämnas in till Arvsfonden i februari 2023.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Skapa ersättningslösningar för kampsportens lokaler	En utredning har gjorts av gamla simhallen för att undersöka om fastigheten kan byggas om till föreningslokaler för kampsporterna. Utredningen visar att detta kan ske och att en renovering skulle minska hyreskostnaderna för nämnden. Området utreds dock för exploatering och ett politiskt vägval behöver göras innan förvaltningne kan gå vidare med en fördjupad analys av ombyggnationen.	 Delvis uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: Inköp föreningsssystem	Upphandling ligger ute på anbud. Upphandling förväntas vara klar i jan/feb 2023. Ansvarig för	 Mycket god kvalitetsnivå

	implementering och driftsättning är utsedd.	
Kritisk kvalitetsfaktor: Driftplan anläggning	Driftförslag framtaget med bemanning om sex personer inkl. administration för anläggningsutveckling, förenings- och bokningsservice. Extra samverkan om nytt schema genomfördes 10 januari 2023.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Översyn och omfördelning av administrativa uppdrag kansliet	2023 års ram gör att förvaltningen behöver se över den administrativa organiseringen på längre sikt.	 Helt uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: Kompetensutveckling	Förvaltningen har genomfört kompetensutveckling inom ramen för arbetsmiljöarbetet.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Skapa en långsiktig och effektiv förvaltningsorganisation	Kultur- och fritid är en liten förvaltning men med samma krav och arbetsuppgifter som en stor förvaltning. En översyn av föreningsadministrationen har genomförts för att säkerställa uppdraget. Upphandling av nytt föreningsssystem förväntas underlätta när det är på plats. Administration och föreningservice är ansträngd. Arbetsuppgifter delas mellan verksamhetsområden och är så effektiv den kan vara. Centralt stöd i ärenden som rör upphandling och fastighetsskötsel är ej tillräckliga sett till uppdraget.	 Helt uppfyllt
Utvecklingsmål: Säkerställa en långsiktig ekonomisk förvaltningsorganisation	Bemanningen inom simhall och anläggning är ansträngd och personalen räcker inte till för att kunna utföra både skoluppdrag som nämndens grunduppdrag. Effekterna blir att simhallens och anläggningarnas öppettider är reducerade för allmänhet för att klara skolans uppdrag. Förslag på interndeberingsmodell för skoluppdragen för att säkerställa bemanning i balans. Förslag tas fram under hösten 2022 för vidare samtal med berörda nämnder och förvaltningar. Översyn av taxor och avgifter görs i samband med övrig genomlysning.	 Helt uppfyllt

Bedömning

Vi bedömer att kultur- och fritidsnämndens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att måluppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.4.2 Ekonomi

Kultur- och fritidsnämnden redovisar ett resultat för året med överskott jämfört med budget om 2,2 miljoner kronor. Överskottet förklaras främst av lägre kostnader för personal, offentliga arrangemang, aktiviteter hos Ung i Håbo samt föreningsbidrag.

Investeringarna Aktivitetsparken, Granåsens utegym, Viby toaletten och Bananleksparken är klara.

Medel för upprustning av aktivitetsmiljö i Skolkloster, samt utsmyckning av tunnlar förs över till 2023 på grund av materialförseningar samt planerad utbyggnad av Skoklosterskolan.

Bedömning

Vi bedömer att kultur- och fritidsnämnden har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.4.3 Intern kontroll

Kultur- och fritidsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2022-02-15, §7. Planen för 2022 innehåller fyra risker med tillhörande kontroller:

- Dataskyddsförordningen följs inte.
- Felaktiga eller icke registrerade handlingar.
- Otillåtna direktupphandlingar genomförs i verksamheten.
- Förvaltningen lever inte upp till den överenskommelsen om svar till allmänheten inom 48 timmar.

Uppföljningen av internkontrollplan 2022 rapporterades till nämnden den 13 december 2023, §86. Uppföljningen visar att samtliga kontroller har genomförts.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att kultur- och fritidsnämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.4.4 Övrigt

Simhallen har haft stängt i rehabiliteringsavdelningen under våren 2022 på grund av en brand.

Ishallen har drabbats av flertalet översvämningar, vilket bidragit till ett större försäkringsärende där samtliga omklädningsrum och duschar behövt renoveras. Ny ismaskin har köpts in.

En ny driftsplan för anläggning har samverkats för att säkerställa drift av tillkommande anläggningar och ytor.

3.5 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar bland annat över individ- och familjeomsorgsverksamhet enligt socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och annan särskild lagstiftning. Inom nämndens ansvarsområde finns även familjerådgivning, budget- och skuldrådgivning, vårdnad och umgängesrätt, mottagande och utredningar avseende ensamkommande barn, flyktingar och andra skyddsbehövande. Nämnden har samordningsansvar för integrationsfrågor.

3.5.1 Målstyrning

Socialnämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 6.

Tabell 5

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
Kritisk kvalitetsfaktor: Delaktighet och inflytande	Resultatet från brukarundersökningen visar på positiva resultat i frågan om inflytande och den enskildes möjlighet att påverka. Det tredje kvalitetsmålet kopplat till kvalitetsfaktorn avser delaktighet och inflytande i ärendegranskning. Det går genom dokumentationen att se den enskildes delaktighet i högre utsträckning tidigare, gäller både för barn, unga och vuxna. Förbättringsresultaten härleds till det åtgärdsarbete som bedrivits under året i och med internkontrollens resultat.	 God kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Effektiv och rättssäker handläggning	Tre av fyra kvalitetsmått visar mycket god kvalitetsnivå. Utredningstider och väntetider har minskat inom ekonomiskt bistånd, vuxenheten samt enheten för barn och unga. Det fjärde kvalitetsmålet avser resultat av egenkontroller och internkontroll 2022, som delvis visar förbättrade resultat vid jämförelse med 2021, men fortsatt utvecklingsbehov föreligger främst avseende rättssäkerheten inom samtliga granskade verksamhetsområden.	 God kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Professionellt bemötande och tillgänglighet	Det finns tre uppställda mål för kvalitetsfaktorn. Ett av tre mål bedöms som Mycket god kvalitetsnivå, medan två av tre mål bedöms finns ytterligare utvecklingsmöjligheter för att nå högsta nivå och bedöms därmed som God kvalitetsnivå.	 God kvalitetsnivå

<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Individanpassade insatser</p>	<p>Det finns tre uppställda mål för kvalitetsfaktorn. Ett av tre mål bedöms som Mycket god kvalitetsnivå, medan ett annat mål bedöms vara God kvalitetsnivå. Det tredje och sista målet har inte kunnat uppnås. Sammanfattande måluppföljning bedöms vara av God kvalitetsnivå.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Utvecklingsmål: Socialnämnden ska, med gott bemötande, tillhandahålla stöd och service så att medborgarna i Håbo kan tillvarata egna resurser med målet att motverka långvarigt behov av sociala insatser.</p>	<p>Sammantaget konstateras att nämndens verksamheter under 2022 bedrivit utveckling- och förändringsarbete på flera olika sätt, organisatoriska förändringar såväl som ändringar i handlägningsprocess och genomförande av insatser. Det återstående utvecklingsområdet som verksamheterna fortsatt behöver beakta och hitta hållbara utvärderingsmetoder för är effekterna av insatser samt dess lämplighet och skälighet i förhållande till den enskildes faktiska behov.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Utvecklingsmål: Socialnämnden ska verka för att alla barn och unga i Håbo i största möjliga utsträckning, växer upp i sina egna familjer under goda och trygga levnadsförhållanden.</p>	<p>Ungdomsteamet startade under mars 2022 öppen ingång till verksamheten, vilket innebär att verksamheten kan erbjuda stödinsatser i ett tidigt skede för de ungdomar och unga-vuxna som löper risk för att utveckla missbruk/beroende och/eller en kriminell livsstil. Ytterligare exempel återfinns i verksamhetsberättelsen 2022.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Effektiva och kvalitativa stödsystem</p>	<p>Nyanställda har möjlighet till introduktion och genomgång i verksamhetssystemet, men det saknas en systematik för hur det sker inom nämndens olika verksamhetsområden. Antalet inkomna supporterärenden går inte att redovisa fullt ut då de hanteras av olika funktioner internt såväl som externt. Det förekommer brister i de stödsystem som nämndens verksamheter använder.</p>	<p> Uppfyller delvis</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Välfungerande dialog mellan tjänstemän och politiker</p>	<p>Bedömning, med hänsyn till internkontrollens resultat, hamnar på God kvalitetsnivå även om utfall på de specifikt uppställda kvalitetsmåten kopplat till kvalitetsfaktorn i sig har varit mycket god.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Systematiskt kvalitetsarbete</p>	<p>Utmärkande för 2022 är att det har blivit en tydligare spridning mellan områdena och det antas vara en effekt av det förbättringsarbete som genomförts gällande avvikelshantering i framför allt stödmaterial och förändringar i avvikelsemodellen.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>

<p>Utvecklingsmål: Socialnämnden ska verka för att de insatser som ges är av god kvalitet med utgångspunkt i den enskildes behov, önskemål och delaktighet, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter.</p>	<p>Samtliga aktiviteter har genomförts enligt plan. I det fortsatta arbetet behöver verksamheterna beakta systematisk uppföljning av genomfört arbete genom uppföljningar.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Säkerställa rätt kompetens för uppdraget</p>	<p>Nämnden har inget kvalitetsmått kopplat till kvalitetsfaktorn. Bedömningen grundar sig istället i att förvaltningen kontinuerligt arbetar med att säkerställa den kritiska kvalitetsfaktorn i t.ex. rekryteringsprocesser såväl som i det dagliga arbetet.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: God och lärande arbetsmiljö</p>	<p>Nämnden har inget mått kopplat till kvalitetsfaktorn. Ingen bedömning är gjord.</p>	<p> Ingen bedömning</p>
<p>Utvecklingsmål: Socialnämnden ska säkerställa en god arbetsmiljö för nämndens medarbetare genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete</p>	<p>Förvaltningen har under 2022 arbetat intensivt med att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM), vilket varit eftersatt under en längre tid. Förvaltningen följer årshjulet för SAM, och har under 2022 genomfört skyddsronde OSA, skyddsronde fysisk arbetsmiljö, gjort en årlig uppföljning av SAM, samt påbörjat arbetet med Hälsomål.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: God ekonomisk hushållning</p>	<p>Förvaltningens bedömning är att den kritiska kvalitetsfaktorn håller god kvalitetsnivå trots ett negativt utfall. Alla nämndens verksamheter har en hög ekonomisk medvetenhet och arbetar aktivt med att söka effektiva lösningar.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Korrekt underlag för prognossäkerhet</p>	<p>Nämnden har inget mått kopplat till kvalitetsfaktorn, av den anledningen görs ingen bedömning baserat på specifikt uttalade kvalitetsmått. Delår per mars och per augusti visade på en avvikelse på mindre än en procent. Bedömningen är därför att prognossäkerheten varit god under 2022.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>

Bedömning

Vi bedömer att socialnämndens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att målnöjdhetsuppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.5.2 Ekonomi

Socialnämndens verksamhet kostar netto 83,2 miljoner kronor 2022. Det är en ökning med 12 % jämfört med 2021 och 8 % mer än budget. Underskottet, jämfört med budget, är 6,3 miljoner kronor och beror främst på högre kostnader än budgeterat för placeringar vuxna, unga och barn samt inhyrd personal då rekryteringsläget för socio-
nomer är mycket ansträngt.

De externa intäkterna består av statsbidrag, hyresintäkter, återsökt moms och föräldraavgifter. Överskottet jämfört med budget beror på ej budgeterade statsbidrag från främst Migrationsverket.

Inom verksamhetsköp och bidrag redovisas nämndens kostnader för bidrag till enskilda och föreningar, köp av vårdplatser till vuxna, ungdomar och barn på institution, HVB-hem och familjehem. Även kostnad för skyddat boende redovisas här. Totalt har nämnden 42 % högre kostnader än 2021 och 41 % högre än budgeterat för 2022.

Bedömning

Vi kan konstatera att nämnden redovisar ett resultat på -6,3 miljoner kronor. Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagd budget.

3.5.3 Intern kontroll

Socialnämnden beslutade om en internkontrollplan 2021-12-14, §95. Planen för 2022 innehåller fyra risker som brutits ned i sex kontroller:

- Risk för bristande handläggning och dokumentation (genom två stickprov)
- Kontroll av klienters upplevelse av delaktighet och bemötande i kontakten med socialtjänsten
- Genomgång av verksamheternas avvikelshantering
- Risk för rättsosäker handläggning och beslutsfattande (två kontroller av individärenden)

Uppföljningen av internkontrollplan 2022 rapporterades till nämnden den 13 december 2022, §100. Uppföljningen visar att samtliga kontroller har genomförts.

De kvalitetskontroller som genomförts under 2021 och början av 2022, både internkontroll och av tillsynsmyndighet, visar att det finns brister i hur nämndens verksamhet handlägger ärenden. Bristerna finns i flera enheter och består bland annat i att utredningar inte inleds i den omfattning som lagstiftaren avser och att visst arbete är efterlämnat, exempelvis arbete för att möta och förebygga våld i nära relationer. I ljuset av de brister som konstaterats bör ambitionsnivå och finansiering justeras så att nämnden ligger i linje med gällande lagstiftning.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att socialnämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.5.4 Övrigt

Under hösten 2021 ökade antalet aktualiseringar gällande barn- och unga dramatiskt. Ökningen har fortsatt under hela 2022. Resursförstärkning har behövt göras framför allt på enheten Barn och unga.

Under hösten 2022 har Stöd- och behandlingsenheten och Enheten för barn och unga genomfört en organisationsöversyn som resulterat i en delvis ny organisering och nya arbetssätt för att tillsammans på bästa möjliga sätt erbjuda stöd till kommunens barn, unga och familjer. Den nya organisationen gäller från 1 januari 2023. Enheterna som arbetar med barn, unga och deras familjer har under hösten samlokaliseras vilket bör gynna samverkan över enhetsgränserna.

Nämnden har beslutat om riktlinjer avseende Våld i nära relationer (VIR) och även inrättat en tjänst som VIR-samordnare.

Under våren 2021 begärde Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO), med anledning av pågående tillsyn in förhandsbedömningar och utredningar avseende barn och unga för att kunna granska hur nämnden handlägger ärenden rörande vuxna och barn som kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp från närstående och barn som kan ha bevittnat våld eller andra övergrepp av närstående. IVO meddelade i augusti 2022 att man godtar nämndens utredning och åtgärdsplan.

3.6 Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden har kommunens hälso- och sjukvårdsansvar som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen. Nämnden har bland annat till uppgift att inom kommunen svara för omsorg om äldre- och funktionsnedsatta enligt socialtjänstlagen (SoL) och omfattande särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor. Nämnden ansvarar även för hemtjänst, hemsjukvård, dagverksamhet till äldre och personer med funktionsnedsättningar, stöd och insatser till personer med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och servicetill vissa funktionshindrade (LSS).

3.6.1 Målstyrning

Vård- och omsorgsnämndens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 7.

Tabell 6

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
--	--------	----------------

<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Självbestämmande, delaktighet och inflytande</p>	<p>Nämndens sammantagna bedömning är att verksamheterna uppnår god kvalitetsnivå för kvalitetsfaktorn. Utfallet utifrån brukarundersökningen indikerar för självrapporterade svar från brukare en god kvalitetsnivå som ett eget mått. Svaren ska dock tolkas med viss försiktighet och även ställas i förhållande till utfallet på internkontroll för en mer nyanserad och kvalitetssäkrad resultat.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kristisk kvalitetsfaktor: Professionellt bemötande och tillgänglighet</p>	<p>Utfallet visar på goda resultat. Bedömning är att verksamheterna uppnår god kvalitetsnivå eftersom det fortsatt finns utvecklingsarbete att genomföra avseende synpunkter och klagomål. Arbetet har startat upp med en arbetsgrupp som ser över processen och rutinen.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Individanpassade insatser</p>	<p>Det finns sex kvalitetsmått kopplade till kvalitetsfaktorn. Ett flertal uppnår god kvalitetsnivå vid jämförelse med andra kommuner i länet eller riksvärde, medan andra hälften visar på utvecklingsbehov.</p>	<p> Låg kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Effektiv och rättsäker handläggning</p>	<p>Resultat i KKiK och utfall i KOLADA visar på förbättringar både för väntetider och utredningstider i jämförelse med föregående år.</p>	<p> Mycket god kvalitetsnivå</p>
<p>Utvecklingsmål: Nämnden ska utveckla arbetet med att bryta social isolering och utveckla arenor för att underlätta för nämndens målgrupper att inkluderas i sociala sammanhang</p>	<p>Samtliga verksamheter har genomfört de planerade aktiviteterna kopplat till utvecklingsmålet. På övergripande nivå har förvaltningen satsat på att utveckla användandet av digitala hjälpmedel för kommunikation på individ- och gruppnivå. Under 2022 har förvaltningen anställt en digitaliseringsansvarig som stöttat verksamheterna för att utveckla det digitala arbetet tillsammans med verksamhetsutvecklare.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Utvecklingsmål: Nämnden ska säkra målgruppernas inflytande på verksamhetsnivå</p>	<p>Till nämndens utvecklingsmål har tre övergripande aktiviteter uppställts för socialförvaltningens verksamheter. Utöver detta har det både på avdelningsnivå och enhetsnivå genomförts ytterligare aktiviteter som presenteras i verksamhetsberättelsen 2022.</p>	<p> Helt uppfyllt</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Effektiva och kvalitativa stödsystem</p>	<p>Nyanställda har möjlighet till introduktion och genomgång i verksamhetssystemet, men det saknas en systematik för hur det sker inom nämndens olika verksamhetsområden. Den introduktion som tillhandahålls är en generell genomgång och introduktion till verksamhetssystemet</p>	<p> Låg kvalitetsnivå</p>

	oberoende av medarbetares rollprofil i verksamheten. Det finns därmed inga introduktionspaket baserat på profession eller verksamhetsområde.	
Kritisk kvalitetsfaktor: Välfungerande dialog mellan tjänstemän och politiker	Den kritiska kvalitetsfaktorn baseras på kvalitetsmålet i ett antal ärenden utanför nämndprocessen, vilket varit noll till antal. Bedömning är därför mycket god kvalitetsnivå.	 Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Systematisk kvalitetsarbete HSL	Verksamheterna arbetar aktivt med att rapportera, utreda och åtgärda avvikelser inom hälso- och sjukvård. Under 2022 har antalet avvikelser ökat i jämförelse med de två senaste åren och läkemedelsavvikelser, som är det största avvikelseområdet, är det som ökat mest. Fallavvikelser och trycksår har minskat. Bedömning av allvarlighetsgrad och sannolikhet är viktig för att identifiera risker för vårdskada/allvarlig vårdskada. Under 2022 bedömdes ca 60% av avvikelserna, vilket är lägre än året innan. Ingen avvikelse har lett till allvarlig vårdskada som anmälts till IVO.	 God kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Systematisk kvalitetsarbete SoL, LSS	Totalt har 812 avvikelser, synpunkter och klagomål upprättats under 2022. På aggregerad nivå medför detta en markant ökning. Orsaken bedöms till största del bero på den omfattande förändring och den under 2022 ansträngda situationen inom hemtjänsten, vilket bidragit till en kraftigt ökad frekvens av avvikelser, synpunkter och klagomål inom verksamheten. Förvaltningen bedömer inte att detta, för merparten av verksamheterna, föranleds av en försämrad kvalitet hos enheterna utan att tidigare utvecklingssatsningar har medfört att enheterna ökat sin medvetenhet kring avsteg från kvaliteten vilket lett till den ökade inrapporteringen av avvikelser.	 God kvalitetsnivå
Utvecklingsmål: Nämnden ska säkerställa att det finns rätt kompetens inom nämndens verksamheter	Under 2022 har tre övergripande satsningar genomförts inom förvaltningens avdelningar. Inom en del verksamheter har behovet varit mer angeläget än hos andra, men samtliga verksamheter har genomfört aktiviteter kopplade till målet.	 Helt uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: En god och lärande arbetsmiljö	Nämnden har inget kvalitetsmål kopplat till faktorn men hänvisat till tidigare utvecklingsmål i vilket aktiviteter och satsningar som avser god och lärande arbetsmiljö framgår.	 Mycket god kvalitetsnivå

<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Säkerställa rätt kompetens för uppdraget</p>	<p>Samtliga verksamheter inom förvaltningen har genomfört satsningar för kompetenshöjande verksamhet för sina befintliga medarbetare, men även arbetat för att stärka rekryteringsprocessen och säkerställa att rätt kompetens efterfrågas och tillförs i organisationen.</p>	<p> God kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: God ekonomisk hushållning</p>	<p>Nettounderskottet i hemtjänsten uppgår till 22,4 mnkr. Nämndens resultat är underskott 19,6 mnkr, vilket påvisar att möjligheten att ha en budget i balans är god i övriga verksamheter. Nämnden har inte lyckats identifiera åtgärder för att nå en ekonomi i balans med budget under 2022, varför den sammanvägda bedömning blir en låg kvalitetsnivå.</p>	<p> Låg kvalitetsnivå</p>
<p>Kritisk kvalitetsfaktor: Korrekta underlag för prognossäkerhet</p>	<p>Nämnden har inget mått kopplat till kvalitetsfaktorn. Av den anledningen görs ingen bedömning baserat på ett specifikt mått. Verksamheten har utvecklat både kritiska kvalitetsfaktorer och kvalitetsmått för det ekonomiska perspektivet inför 2023. Bedömning grundar sig i att verksamheten inte kaltrat att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av årets händelser inom hemtjänsten.</p>	<p> Låg kvalitetsnivå</p>

Bedömning

Vi bedömer att socialnämndens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att målpuppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.6.2 Ekonomi

Vård- och omsorgsnämnden har nettokostnader för 2022 med 385,8 miljoner kronor, ett underskott jämfört med budget på 19,6 miljoner kronor. Det är 16% högre kostnader jämfört med föregående år.

Nämnden redovisar främst ett underskott inom hemtjänsten som utförs i kommunal regi enligt LOV, -22,4 miljoner kronor. Kostnaderna består framför allt av inhyrd personal. En åtgärdsplan redovisades för nämnden i augusti som syftade till att fasa ut inhyrd personal under hösten, för att helt upphöra i november 2022. Planen har inte gått att verkställa då nämnden inte lyckats rekrytera egen personal i tillräcklig omfattning för att lösa bemanningssituationen. Antalet inhyrd personal har minimerats och vidtagna åtgärder väntas få effekt 2023.

Förvaltningen lyckades inte identifiera några åtgärder under slutet av 2022 än en allmän återhållsamhet, vilket bl.a. bestått i att pröva tillsättande av vakanta tjänster samt se över om kommande utgifter kan senareläggas. Nämnden behöver med stor sannolikhet fortsatt vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans med budget under 2023.

Bedömning

Vi kan konstatera att vård- och omsorgsnämnden redovisar totalt -19,6 miljoner kronor för 2022. Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.6.3 Intern kontroll

Vård- och omsorgsnämnden beslutade om en internkontrollplan 2021-12-14, §105. Planen för 2022 innehåller tre risker och tillhörande kontroller:

- Risk för bristande kompetensförsörjning inom nämndens verksamheter/kontroll av kompetensnivå inom verksamheter
- Kontroll av brukares upplevelse i kontakten med socialtjänsten gällande tillgänglighet, delaktighet och bemötande
- Risk för bristande dokumentation i individärenden/utförardokumentation i individärenden

Uppföljningen av internkontrollplan 2022 rapporterades till nämnden den 13 december 2022, §117. Uppföljningen visar att samtliga kontroller har genomförts.

Bedömning

Vår övergripande bedömning är att vård och omsorgsnämnden har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

3.6.4 Övrigt

En ny hemtjänstorganisation sjosattes vid årsskiftet. Under våren sa den privata utföraren inom hemtjänsten upp sitt avtal med kommunen, vilket på kort tid medförde att egenregin nästan fördubblades. Verksamheten klarade inte att tillräckligt snabbt rekrytera nya medarbetare för att möta den ökade volymen vilket medförde omfattande och stora problem under större delen av sommaren och även under hösten. Trots åtgärder lyckades inte verksamheten att fullt ut upprätthålla den kvalitet som den enskilde har rätt att förvänta sig.

Rehab-enheten har blivit en egen enhet och en enhetschef har rekryterats. Verksamheten Öppen träffpunkt för äldre har organisatoriskt flyttat över till Rehab-enheten för att förstärka och utveckla det förebyggande arbetet.

Under senare delen av hösten har förvaltningen också arbetat med inrättande av den nya vård- och omsorgsförvaltningne och ny förvaltningschef har rekryterats.

3.7 Den gemensamma lönenämnden

Håbo kommun ingår tillsammans med Salem och Trosa kommuner, från och med den 1 januari 2020, i en gemensam lönenämnd. Håbo och Trosa kommuner har ingått i denna gemensamma lönenämnd sedan 1 november 2005. Syftet med nämnden är att samverka kring löneadministrationen. Håbo kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Håbo kommuns organisation. Utöver vad som följer av lag gäller reglementet, samt ett mellan kommunerna ingånget samverkansavtal för den gemensamma nämnden. Enligt avstämningar är samverkan mellan löneenhet och respektive kommun god.

Löneenheten vid Håbo kommun

Löneenheten består, i mars 2023, av sex löneadministratörer, en systemförvaltare, en systemadministratör och en samordnare. Samtliga medarbetare administrerar löner. I mars 2022 valde dåvarande HR- och lönechef, som vid tillfället var föräldraledig, att avsluta sin tjänst på Håbo kommun. Samordnaren, som vid tillfället var t.f. lönechef³, utsågs till t.f. chef för lönenämndens verksamhet. Från den 1 september 2022 tillsatte Håbo kommun en konsult som t.f. HR- och lönechef. Samordnaren gick tillbaka till sin ordinarie tjänst. I slutet av november tillträdde en ny HR- och lönechef.

Parallellt bytte en medarbetare från lönenämndens verksamhet till HR-avdelningen och en ny medarbetare rekryterades till lönenämnden. Ytterligare en medarbetare medförde en ersättningsrekrytering i början av 2023. Den stora rörligheten på enheten bidrar enligt intervjuade till svårigheter med att hinna med nödvändigt utvecklingsarbete. Det försvårar även möjligheten att behålla kunskap i verksamheten.

3.7.1 Målstyrning

Lönenämnden har tidigare inte haft nedtecknade mål för verksamheten, vilket ska finnas i Håbo kommuns nämnder. Detta har bland annat påpekats i samband med den grundläggande granskningen av nämnder som genomfördes av Håbo kommuns revisorer under 2021. Nämnden beslutade 2022-10-12, § 5, ett överordnat mål och fyra delmål enligt nedan.

Överordnat mål: Rätt lön i rätt tid till rätt person

Delmål 1: Chefer ska uppleva att de får den hjälp/service de behöver.

Delmål 2: Hög tillgänglighet i systemen för användarna.

Delmål 3: Låg nivå av fel utbetalningar.

Delmål 4: Kontinuerlig samverkan mellan lönenämndens tre kommuner.

³ Rollen som HR- och lönechef delades mellan två medarbetare, som vikarierade, under perioden för föräldraledigheten januari – mars 2022.

2023-03-23

Enligt beslutet ska löneenheten påbörja arbetet med att sätta aktiviteter för att nå uppsatta mål, samt säkerställa en god och relevant uppföljning till nämnden.

I genomförd intervju framgår att ovanstående mål och delmål inte använts som styrande under slutet av 2022. Enligt de intervjuade har beslutade mål inte kommunicerats från tidigare HR- och lönechef och inhyrd konsult när tjänsten tillträtts på nytt. Nyttillträdd HR- och lönechef har enligt uppgift inte haft kännedom om målen förrän nyligen.

Bedömning

Vi kan konstatera att nämnden beslutat om mål för verksamhetsåret 2022. Eftersom målen inte använts som styrande och därmed inte följts upp enligt plan kan vi inte bedöma nämndens måluppfyllelse.

3.7.2 Ekonomi

Nämnden redovisar ett underskott mot budget för helåret 2022 på 715 tkr. Avvikelserna beror på större systemavbrott i samband med uppgraderingar av lönesystemet, vilket drabbat nämnden med högre kostnader. Under 2022 har två medarbetare avslutat sina anställningar inom löneenheten med bl.a. utökade lönekostnader som följd.

Nämnden har mellan september och december haft en konsult inne som t.f. HR- och lönechef vilket ökat nämndens konsultkostnader.

Prognosen gällande antalet lönespecifikationer uppgår till 63 610, en beräknad tillväxt motsvarande i snitt 2,4%. Utifrån antalet lönespecifikationer beräknas kostnaden per lönespecifikation uppgå till 125 kronor för år 2023.

Enligt avstämningar ansvarar varje kommun för den ekonomiska uppföljningen av sin del i lönenämnden. En ekonomisk uppföljning ska enligt reglementet, till respektive kommunfullmäktige i de samverkande kommunerna, ske i samband med årsredovisningen. Uppföljningen ska innehålla en rapport om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är. Utifrån protokollgranskning kan vi konstatera att nämnden tagit emot information om verksamhetsanalys och ekonomiuppföljning under 2020, 2021 och 2022. Nämnden har haft två ordinarie sammanträden, ett i mars samt ett i oktober under 2022. Därtill hade nämnden haft ett extra insatt sammanträde i april 2022 för fastställande av budget för 2023. Granskarna har erhållit och tagit del av protokoll från nämnda sammanträden.

Lönenämndens budget baseras på nyckeltalet kostnad per lönespecifikation (120 kr) vid tidpunkten när Salem blev en del av lönenämnden (2020). Vid nämndens möte 2022-10-12, § 7, beslutade nämnden att ge t.f. ekonomichef i Håbo kommun i uppdrag att se över hur kostnader per lönespecifikation ser ut i andra kommuner för att möjliggöra en relevant jämförelse i detta sammanhang.

Bedömning

Vi konstaterar att nämnden redovisar ett resultat på -715 tkr vid årsbokslut. Vi bedömer att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamheten till fastlagd budget.

3.7.3 Intern kontroll

Den gemensamma lönenämnden beslutade vid sammanträdet 2021-11-30, §2, om en internkontrollplan. Nämnden beslutade om följande tre kontroller:

- Antal löneskulder
- Antal oattesterade poster
- Antal manuella korrigeringar

De intervjuade vet inte hur planen arbetats fram eller om en risk- och väsentlighetsanalys ligger till grund för den. I samband med sammanställningen av den grundläggande granskningen har vi inte erhållit underlag eller i granskade protokoll kunnat utläsa att beslutade kontroller har valts utifrån risk och väsentlighet.

En första uppföljning gjordes i mars 2022 och den andra och slutliga uppföljningen lämnades vid nämndens sammanträde i oktober 2022.

Bedömning

Vi bedömer det som positivt att lönenämnden har beslutat om en internkontrollplan för 2022. Den grundläggande granskningen kan dock inte visa om beslutade kontroller har valts utifrån en genomförd risk- och väsentlighetsanalys.

Den interna styrning och kontrollen är en process som syftar till att nämnder/styrelser med rimlig säkerhet säkerställer att verksamheter bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige fastställt och de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnden bör enligt vår bedömning årligen upprätta en plan för att på en rimlig nivå säkerställa att verksamheten lever upp till de av fullmäktige fastställda målen, att verksamheten bedrivs kvalitativt och kostnadseffektivt, det vill säga med god ekonomisk hushållning, att informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig, att de lagar, regler och riktlinjer som finns följs, samt att möjliga risker, förluster och förstörelse inringas, bedöms och förebyggs. Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Vår övergripande bedömning är att nämnden inte har säkerställt en struktur för intern styrning och kontroll avseende verksamheten för 2022.

3.7.4 Övrigt

Under 2022 införde lönenämnden Troman⁴ i Salems kommun. Detta medförde arbete för löneenheten för att införa systemet på ett ändamålsenligt sätt. Salems kommun har även påbörjat ett större arbete med att strukturera om ansvar och verksamhetskoder i ekonomisystemet.

Håbo kommuns socialförvaltning har haft en stor omorganisation där en förvaltning delats i två förvaltningar. Detta har medfört stora förändringar i både lön- och självservice och inneburit ett arbete med stor manuell handpåläggning under hösten 2022.

IT-system/Lönesystem

Systemleverantören för nämndens lönesystem har under 2022 haft stora problem med att uppdatera sitt system. En större planerad uppdatering av hela systemet skulle ske under mars/april 2022, men kunde inte genomföras på grund av problem hos leverantören. Uppdateringen planerades om till slutet av juni. Denna uppdatering misslyckades från leverantörens sida, vilket medförde vissa utmaningar och merarbete för medarbetare inom löneenheten. Den stora uppgraderingen av systemet kunde inte genomföras under 2022, vilket gjorde att flera moduler inte kunde användas i önskad grad.

Håbo kommuns IT-enhet har under året deltagit i större utsträckning i den tekniska dialogen med leverantören. En nu uppgradering planerades in till mars 2023. För att genomföra uppgraderingen har Håbo kommun behövt uppgradera flera servrar för att möta de krav som leverantören ställer på driften. Intervjuade bekräftar att uppgraderingen har genomförts ändamålsenligt och att löneenheten nu kunnat nyttja samtliga delar av systemet.

Leverantörsmöten mellan löneenheten, Håbo kommun IT-enhet samt leverantören sker enligt intervjuade kontinuerligt. Möten mellan leverantören, HR- och lönechef/t.f. HR- och lönechef samt IT-chef i Håbo kommun intensifierades under 2022 utifrån de stora problem leverantören hade för att leverera det som avtalats.

System- och leverantörskostnader kommer fortsatt ligga på samma nivå för 2023 där en kostnadsminskning för lönesystemet kräver en förnyad upphandling. Då avtalet med nuvarande leverantör löper ut 2023-12-31 behöver den gemensamma lönenämnden ta ställning till framtida upphandling. En upphandling bedöms inledningsvis generera ökade kostnader i form av en eventuell implementering av nytt system i form av projektledning och utökad bemanning under införandefasen. Upphandling av nytt lönesystem bedöms även bidra till ökade kostnader för respektive kommuns IT-funktioner.

⁴ Ett IT-system för att hantera förtroendevaldas arvoden.

Håbo kommun

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

2023-03-23

Datum som ovan

KPMG AB

Anna Hammarsten

Certifierad kommunal revisor

Micaela Hedin

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga 1

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningens uppdrag är att möjliggöra en hållbar utveckling av kommunens fysiska miljö. Förvaltningen ansvarar för samhällsplanering, utveckling, byggande och drift, från övergripande strategisk nivå till genomförande. Förvaltningen hanterar även frågor som rör bygglov, miljö- och hälsoskydd, livsmedel och alkoholtillstånd samt geografisk information. Dessa områden rapporterar till dock till bygg- och miljönämnden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen består från den 1 september 2022 av verksamheterna näringslivsenheten, planeringsavdelningen, VA-avdelningen, avdelningen för avfall, lokalvård och måltidsservice, avdelningen för projekt och fastighet, gatu- och parkavdelningen samt bygg- och miljöavdelningen. Den sistnämnda ligger under bygg- och miljönämnden.

3.7.5 Målstyrning

Samhällsbyggnadsförvaltningens kritiska kvalitetsfaktorer och utvecklingsmål samt måluppföljning redogörs i Tabell 2.

Tabell 7

Kritisk kvalitetsfaktor/ Utvecklingsmål	Utfall	Måluppföljning
Kritisk kvalitetsfaktor: En trygg och säker trafikmiljö, god framkomlighet	Utfallet visar en minskning av antalet olyckor under 2022 (44) i jämförelse mot 2021 (61).	● Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Attraktiva, trygga samt socialt och ekologiskt hållbara utemiljöer	Medborgarundersökning under 2022 är ej genomförd. Kritik på Teknik 2022 redovisar högre resultat på skötsel i parkmiljö och allmänna platser än genomsnitt i Sveriges kommuner.	● Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Väl fungerande avfallshantering	Avfallsverksamheten bedöms bedrivas en väl fungerande avfallshantering. Utfall för avvikelser i sophantering var 0,08% (2022).	● Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Väl fungerande vatten- och avloppstjänster	Samtliga vattenprover har visat på tjänligt vatten. Avloppsstopp finns dokumenterade i VA:s operatörssystem. Antalet stopp (14) anses vara normalt hos en kommun i Håbo kommuns storlek. Stopp har berott på främmande föremål.	● Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: Gator, vägar och gång- och cykelvägar ska vara i farbart skick	Det finns ej värden att tillgå för 2022. Kritik på Teknik 2022 redovisar ett högre värde på hur skötsel av vägar och gång- och cykelvägar fungerar i	● Mycket god kvalitetsnivå

	kommunen än genomsnittet av Sveriges kommuner.	
Utvecklingsmål: Genomföra övergång till Centralt stöd och service för fastighetsavdelning, internservice och lokalvården	Genomfördes 1 september 2022.	 Helt uppfyllt
Utvecklingsmål: Aktivit delta i samverkansarbetet med Sigtuna, Knivsta och Upplandsbro	Kommunen är en aktiv deltagare i samverkan mellan kommunerna och har representation i alla gemensamma arbetsgrupper.	 Helt uppfyllt
Utvecklingsmål: Genomföra plan för VA-försörjningen till Skokloster	Arbetet har påbörjats och kortsiktigt har lösningar införts på det lokala verket. Långsiktigt ses flera alternativ över.	 Delvis uppfyllt
Kritisk kvalitetsfaktor: Gott medarbetarengagemang	Resultatet visar att förvaltningen har ett gott medarbetarengagemang och arbetar aktivt med arbetsmiljön.	 Mycket god kvalitetsnivå
Kritisk kvalitetsfaktor: God personalthälsa	Bedömning är att personalthälsan överlag är god. Kortidssjukfrånvaron, utfall 11,25% (2022)	 God kvalitetsnivå
Kritiskt kvalitetsfaktor: En ekonomi i balans	Utfallet är ett underskott för både skatte- och taxefinansierade verksamheterna. För skattefinansierade är det främst mediaförsörjning (energi) samt skadegörelse och felanmälan hos fastighetsenheten som bidrar till underskottet. För taxefinansierade är det VA-verksamheten som går med underskott främst på grund av ökade kostnader för energi och konsultkostnader på grund av hög personalomsättning under året. Avvikelse 31,5% (2022).	 Mycket låg kvalitetsnivå

Bedömning

Vi bedömer att samhällsbyggnadsförvaltningens mål är i linje med kommunens grunduppdrag, service och lagstyrda verksamhet. Vi bedömer vidare att måluppfyllelsen delvis är tillfredsställande.

3.7.6 Ekonomi

Kommunstyrelsens totala budget, inklusive övergripande verksamheter, uppgår till 204,8 miljoner kronor. Utfallet visar en nettokostnad på 227,3 miljoner kronor och underskottet är därmed 22,6 miljoner kronor. Underskotten fördelas på övergripande och kommunledningsförvaltning med -1,8 miljoner kronor och samhällsbyggnadsförvaltningen -20,8 miljoner kronor.

Inom samhällsbyggnadsförvaltningen har åtgärder vidtagits med anledning av kraftigt ökade energikostnader. Samtidigt inväntas besked på energistödet som kommer att betalas ut under 2023. Utöver det har skadegörelse på kommunens skolor, där vattenskadorna på Gransäterskolan är den senaste i raden av händelser, drabbat kommunen.

Investeringstakten är fortsatt hög varför controllerresurserna har förstärkts på projektenheten i samhällsbyggnadsförvaltningen. Under hösten 2022 har enheten genomfört utbildningar inom ekonomi med hög närvaro för att stärka kunskapen i organisationen. Utbildningsinsatserna fortsätter under 2023 enligt verksamhetsplanen.

Två projekt har genomförts under 2022:

- Utredning av kommunens hyreskontrakt enligt RKR:s rekommendation nr 5 Finansiell leasing.
- Redovisning av driftkostnader i exploateringsprojekt har implementerats.

Kommunen har stora försäljningsobjekt inom mark som inom närtid kan komma ut på marknaden. På grund av rådande konjunktur, med hög inflation och höjda räntor samt omvärldspåverkan är försäljningsläget osäkert. Hela förvaltningens verksamhet bedöms påverkas av den försämrade konjunkturen och de stigande priserna på byggmaterial, drivmedel och el.

Bedömning

Vi konstaterar att kommunstyrelsen redovisar ett resultat på totalt -22,6 miljoner kronor för 2022. Underskottet fördelas på övergripande och kommunledningsförvaltningen med -1,8 miljoner kronor samt samhällsbyggnadsförvaltningen -20,8 miljoner kronor.

3.7.7 Intern kontroll

Samhällsbyggnadsförvaltningen har ingen egen internkontrollplan utan redovisar sina kontrollpunkter tillsammans med kommunledningsförvaltningen i kommunstyrelsens samlade interkontrollplan 2022. Se avsnitt 3.1.3. Intern kontroll.

3.7.8 Övrigt

Förvaltningen har under året tillsatt flera vakanta tjänster. Personalomsättningen har varit 24,9 % för tillsvidareanställda medarbetare, vilket beror på pensionsavgångar och förändringar i personalstyrkan på VA-avdelningen. Jämförelse med tidigare år kan inte göras då det är en ny förvaltning fr den 1 september 2022.

Rekrytering bedöms enligt verksamhetsberättelsen vara ett problematiskt område där förvaltningen ser stora utmaningar inom i princip alla verksamheter.

Under 2022 har en ny vision, översiktsplan, bostadsförsörjningsprogram samt naturvårdsplan antagits av kommunstyrelsen.

Bilaga 2

Vi har i den grundläggande granskningen för 2022 granskat kommunstyrelsens protokoll 2022 och en sammanställning nedan redovisas gällande nuläge för våra rekommendationer:

Våra rekommendationer	Nuläge utifrån kommunstyrelsens protokoll	Våra iakttagelser
Fortsätta säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag samt intern kontroll enligt kommunallagens 6 kap 6 §.	BUN och SN visade stora underskott vid delårsrapporten i augusti 2022. Kommunen har stora utmaningar framåt både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Enligt delårsrapporten per augusti hade en försämring skett gällande det prognostiserade resultatet för nämnderna med -46,2 miljoner kronor för helåret jämfört prognosen i delårsuppföljningen per mars som visade -28,0 miljoner kronor.	Fortsatt väsentliga brister i våra genomförda granskningar. Enligt kommunstyrelsens verksamhetsplan konstateras att sammanfattningsvis har internkontrollplan 2022 genomförs enligt plan. Det finns en utvecklingspotential och ett behov av fortsatta kontroller inom i synnerhet upphandling och inköp.
Besluta om tydliga och mätbara verksamhetsmål och tydliggöra vilka utvecklingsmål som enheterna ska leda och styra ifrån. Vi rekommenderar även att kommunstyrelsens framtida målarbete anpassas och harmonierar med de tilldelade resurserna.	I mål och budget för 2022 och plan 2023 och 2024 saknas för kommunstyrelsen nämndsmål och prioriterade nyckeltal. Kommundirektör informerat om översyn av ny målstyrningsmodell att styra utifrån på bl.a. kommunstyrelsens decembersammanträde. I budget 2022 erhöll kommunstyrelsen en tilläggsbudget 19 964 000 kr.	Kommunstyrelsen behöver fortsätta för sin egen verksamhet säkerställa att verksamheten kan bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges mål och uppdrag. Trots tilläggsbudget visade kommunstyrelsen ett underskott om 7,4 miljoner kronor vid helårsprognosen vid delåret. Underskottet hänvisas i huvudsak till ökade energikostnader. Totalt visar kommunstyrelsen ett underskott om 22,6 miljoner kronor. Underskotten fördelas på övergripande och kommunledningsförvaltning med -1,8 miljoner kronor samt samhällsbyggnadsförvaltningen - 20,8 miljoner kronor.
Fortsätta säkerställa en ändamålsenlig organisation med tydlig förankring av ansvar och befogenheter.	Fr.o.m. 1 januari 2022 övertog samhällsbyggnadsförvaltningen den tidigare tekniska nämndens verksamhet. Samhällsbyggnadsförvaltningen genomförde en ny organisation fr.o.m. 1 september 2022. Kommunfullmäktige beslutade på sitt sammanträde 13 september att bilda en vårdomsorgsförvaltning under vård- och omsorgsnämnden fr.o.m. 1 januari 2023.	Kommunstyrelsen behöver följa upp efter omorganisationen att den är ändamålsenlig med tydligt ansvar och befogenheter.

Håbo kommun

Grundläggande granskning avseende kommunstyrelsen och nämnder

2023-03-23

<p>Se över behovet att tydliggöra och dokumentera det interna nämndsadministrativa arbetet samt samspelet mellan politik och tjänstepersoner.</p>	<p>Enligt kommunstyrelsens yttrande pågår inom kommunledningsförvaltningen sedan hösten 2021 ett utvecklingsarbete av den nämndadministrativa arbetsprocessen. Genom att utforma arbetsrutiner och tydliggöra kommunikations-vägar säkerställs en rättssäker ärendehantering. Förslag till uppförandekod för politiker i kommunen fanns i svaret på kommunfullmäktiges frågor på septembersammanträdet.</p>	<p>Kommunstyrelsen behöver fortsatt säkerställa att alla ordinarie ledamöter och ersättare helt känner sig trygga och väl förtrodda med uppdraget och ansvaret som ledamot i kommunstyrelsen.</p>
<p>Diskutera kommunstyrelsens rutiner för hur uppföljning, återrapportering och analys sker under året och vid behov ändrar rutinerna.</p>	<p>Kommunledningsförvaltningen har påbörjat ett arbete med att harmonisera befintliga processer till ett årshjul som inkluderar internkontroll, uppföljning, återrapportering och analyser. Arbetet planeras vara klart 2022 och tas i bruk verksamhetsåret 2023.</p>	<p>Kommunstyrelsen behöver följa upp att rutiner för uppföljning, återrapportering och analys är tillfredsställande.</p>
<p>Följa upp det påbörjade arbetet med genomlysning av kommunstyrelsens verksamheter för att skapa förutsättningar för en ekonomi i balans kommande år</p>	<p>I budget 2023 finns ökade resurser avsatta för att säkra kommunstyrelsens möjligheter för ledning och styrning. Dessa resurser läggs under kommundirektörens ansvarsområde att prioritera och omfördela i förekommande fall under 2023. Kommunledningsförvaltningen behöver ha god egenkontroll och hitta sätt att säkerställa en hög effektivitetsgrad med mätbara mål.</p>	<p>Kommunstyrelsen behöver fortsatt skapa förutsättningar för en ekonomi i balans kommande år. Med de stora utmaningarna med kostnadsökningar och inflation är detta väsentligt.</p>
<p>Med den stora personalomsättning som varit under året på kommunledningskontoret fortsätta säkerställa personalförsörjningen och att verksamheten sköts på ett rättssäkert sätt.</p>	<p>Under 2022 har rekryteringar skett av kanslichef (april), kommundirektör (okt) och HR-chef (dec). Även en arkivarie är tillsatt. Rekrytering av ekonomichef, skolchef och vård- och omsorgschef har rekryterats med tillträde under 2023.</p>	<p>Centrala ledande tjänster som HR-chef, ekonomichef och kommundirektör (t.o.m. okt) har i huvudsak utförts av konsulter under 2022. Kommunstyrelsen behöver fortsatt säkerställa att personalförsörjningen och verksamheten sköts på ett rättssäkert sätt.</p>
<p>Fortlöpande planerar och genomför utbildningsinsatser under mandatperioden.</p>	<p>Utbildning av arbetsmiljöarbete genomfördes i januari för kommunstyrelsen. Utbildning gällande efterlevnad LOU hösten 2022.</p>	<p>Med nya ledamöter och ny mandatperiod behövs utbildning för att säkerställa en ändamålsenlig och tillfredsställande verksamhet.</p>